

MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W GDAŃSKU

POMORANIA ANTIQUA

T. XXIX

Gdańsk 2020

Redaktor
dr hab. prof. UŁ Tadeusz Grabarczyk

Komitety Redakcyjne
Ewa Trawicka, prof. dr Romuald Schild, prof. dr Błażej Śliwiński,
prof. dr hab. Witold Świętosławski, prof. dr hab. Maciej Kaczmarek

Recenzenci
prof. dr hab. Wojciech Chudziak, dr hab. Jacek Górski, dr hab. prof. UŁ Tadeusz Grabarczyk,
dr hab. prof. UMK Małgorzata Grupa, dr hab. prof. IAE PAN Andrzej Stanisław Janowski,
prof. dr hab. Andrzej Piotr Kowalski, dr hab. prof. UAM Maciej Kaczmarek,
dr hab. prof. UMCS Elżbieta Kłosińska, dr hab. prof. UG Mirosław Kruk,
dr hab. prof. IAE PAN Maria Teresa Lityńska-Zajac, dr hab. prof. UG Henryk Machajewski,
dr hab. prof. UŁ Marek Olędzki, prof. dr hab. Beata Możejko, prof. dr hab. Borys Paszkiewicz,
dr hab. prof. UG Waldemar Ossowski, dr hab. Henryk Paner, dr hab. prof. UŁ Janusz Pietrzak,
dr hab. Jerzy Sikora, Paweł Stencel, dr hab. prof. UŁ Piotr Strzyż, prof. dr hab. Stanisław Suchodolski,
dr hab. prof. UMK Grażyna Sulkowska-Tuszyńska, prof. dr hab. Witold Świętosławski,
dr hab. prof. UMK Marcin Wiewióra, dr hab. prof. UR Marcin Wołoszyn

Sekretarz Redakcji
Beata Ceynowa

Korekta polska
Elżbieta Pękała

Korekta angielska
Tomasz Borkowski

Skład komputerowy
Joanna Ossowska

Projekt graficzny okładki
Elżbieta Erzepki i Bogdan J. Kowalewski wg projektu Wojciecha Jakubowskiego

Adres Redakcji
Muzeum Archeologiczne w Gdańsku
ul. Mariacka 25/26, 80-833 Gdańsk
www.archeologia.pl, e-mail: sekretariat@archeologia.pl
tel. 58 322 21 00, fax 58 322 21 11

INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

© Copyright Muzeum Archeologiczne w Gdańsku
2020 Gdańsk, Poland
Nakład 200 egz.

PL ISSN 0556-0691

SPIS TREŚCI

S T U D I A I M A T E R I A Ł Y

BOGUSŁAWA TOMCZYK

- Zabytek a światopogląd na przykładzie interpretacji urny twarzowej
z Grabowa Bobowskiego 7

JAKUB WOJTECKI

- Przedstawienia jeźdźców i wojowników na urnach kultury pomorskiej
jako świadectwo igrzysk pogrzebowych – próba interpretacji wybranych
scen narracyjnych 25

JACEK GACKOWSKI, ALDONA GARBACZ-KLEMPKA

- Wędzidło z Browiny, pow. toruński. Kolejny na ziemiach polskich ślad
wschodniego oporządzenia jeździeckiego z wczesnej epoki żelaza 39

ANDRZEJ P. KOWALSKI

- Antropologia pierwotnej kultury Gotów. Nazwy pojemników i naczyń 57

JACEK BOJARSKI

- Przedmioty kultu religijnego jako składnik wyposażenia zmarłych
na wczesnośredniowiecznych cmentarzyskach szkieletowych
w strefie chełmińsko-dobrzyńskiej 73

SŁAWOMIR WADYL

- Odkryte i utracone. Nieznane cmentarzysko wczesnośredniowieczne
z miejscowości Ciepłe, pow. tczewski 109

KAROLINA MACIEJEWSKA, IWONA MIŚKOWICZ,
KATARZYNA PIŃSKA, JOANNA ŚWIĘTA-MUSZNICKA,
MONIKA BADURA

- Przekształcenia lokalnego środowiska przyrodniczego i użytkowanie roślin
w późnośredniowiecznym Pucku 127

PAWEŁ SZCZEPANIK

- Treść przedstawień figuratywnych na kamieniu z Leźna 155

MARCIN WEINKAUF

- Ślady wczesnośredniowiecznego osadnictwa na dawnej wyspie jeziornej
w Bienicach, gm. Dobra, stanowisko 17 181

BOGUSZ WASIK

- Zamek w Sztumie w świetle badań archeologiczno-architektonicznych
z 2019 roku 195

M E T O D Y K A B A D A Ń

SEWERYN PAUCH

Próba ustalenia genezy śladów dołkowych przy użyciu metody
eksperymentalnej 223

KRZYSZTOF JARZĘCKI, DAWID GRUPA

Szelągi miejskie w Prusach Królewskich w latach 1658–1766
w świetle badań archeologicznych kościoła pw. św. Mikołaja w Gniewie 245

PAWEŁ MILEJSKI

Monety z badań zamku w Człuchowie w latach 2010–2013 267

KATARZYNA ZDEB, MAGDALENA ŻUREK, JACEK ADAMIEC

Wyprzedzające badania georadarowe obiektów architektonicznych
na przykładzie zamku w Przezmarku (gm. Stary Dzierzgoń, pow. sztumski,
woj. pomorskie) 279

TOMASZ BEDNARZ

Badania archeologiczne XVII-wiecznego wraka F53.26 z zastosowaniem
fotogrametrycznej dokumentacji 3D 293

ARTUR GINTER

Teatr Wilhelma w Gdańsku 319

KAROLINA BLUSIEWICZ

Zabytki skórzane z Gniewu – nowe dane z analizy źródeł archeologicznych .. 337

M U Z E A L N I C T W O

BEATA BIELIŃSKA-MAJEWSKA

Dział archeologii Muzeum Okręgowego w Toruniu – wybrane zagadnienia
z zakresu upowszechniania dziedzictwa archeologicznego regionu 357

H I S T O R I A A R C H E O L O G I I

DANUTA KRÓL, DOROTA AURIGA-SEYDA, MAREK SEYDA

Jan Żurek – człowiek, archeolog, nauczyciel.
W 65-lecie wydania pracy Jana Żurka „Osada z młodszej epoki kamiennej
w Rzucewie, pow. wejherowski i kultura rzucewska” 381

Z Ż A Ł O B N E J K A R T Y

Bogusława Wawrzykowska (1942–2012) 411

Maciej Aleksander Trzeciński (1949–2019) – badacz Borów Tucholskich 417